

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

ČERVENEC / ZÁŘÍ 2007

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK, IVETA FRÍZLOVÁ

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2007

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK přes 200 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Proglas* (nástupce časopisu *Teologie & Společnost*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda CDK
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	výkonný ředitel CDK

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již osmnáctým rokem
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza a monitoring EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec, Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED po rozšíření EU, EPP-ED a liberalizace světového obchodu, EU a její východní sousedé*)

Součástí *Revue Politika* je i rubrika Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkajících se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK realizuje zahraniční projekty, v jejichž rámci se snaží podporovat procesy demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Pro tyto projekty hledá finanční podporu jak u zahraničních, tak i u domácích organizací a institucí.

- v letech 2004–2005 se uskutečnil projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“ zaměřený na podporu demokratizačních procesů v Iráku
- v roce 2006 proběhl projekt „Jak končí starý režim a začíná nový; čeho se vyvarovat a co podpořit?“ zaměřený na podporu demokratizace na Ukrajině

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková	odborný pracovník
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytik
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik
Bc. Iveta Frízlová	analytik-asistent

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika
ipk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805
www.cdk.cz/ipk

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička evropské legislativy od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především aktuálnímu dění v Evropské unii, společné zemědělské politice Evropské unie a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik evropské legislativy a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval magisterský program mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Autor řady odborných textů. Pravidelně publikuje v tištěných médiích.

Bc. Iveta Frízlová

V CDK působí jako analytik-asistent. Vystudovala bakalářský program anglický jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Na Fakultě sociálních studií MU v současnosti studuje bakalářský program politologie a mezinárodní vztahy a navazující magisterský program evropská studia.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

OBSAH

Executive summary	6	2.4 Financování EU a rozpočet	18
		Střednědobá revize rozpočtové politiky	18
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	11	2.5 Vnější vztahy EU a rozšiřování	19
1.1 Evropský parlament	11	EU – Afrika	19
Nové složení EP po roce 2009	11	Kosovská otázka	19
		Turecká otázka	20
1.2 Komise	11	2.6 Volný pohyb pracovních sil	20
Modré karty pro imigranty	11	2.7 Zemědělství	21
Oživení plánu společné evropské civilní ochrany	12	Reforma sektoru vína	21
Revize regulačního rámce pro telekomunikace	12	Vysoké ceny obilí v EU	23
1.3 Rada – předsednictví	14	III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	24
Priority francouzského předsednictví	14	IV. Slovníček	25
II. Aktuální problémy	15	V. Schémata rozhodovacích procedur	27
2.1 Budoucnost EU	15	Schéma konzultační procedury	27
Reformní smlouva	15	Schéma procedury spolupráce	28
2.2 Energetická politika	16	Schéma spolurozhodovací procedury	29
2.3 Euro a Pakt stability a růstu	17	Schéma rozpočtové procedury	30
Doporučení Komise České republice	17		

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropský parlament

Nové složení EP po roce 2009

- Nejen v souvislosti s revizí primárního práva a novou Reformní smlouvou se dostala do popředí otázka nového složení Evropského parlamentu, která se dotýká také reprezentací některých členských zemí, včetně ČR.

Současný stav a legislativní pozadí

- V současnosti má EP 785 členů na základě přístupové smlouvy podepsané s Bulharskem a Rumunskem a na základě a též dle závěrů mezivládní konference, která v roce 2004 ukončila jednání o podobě Smlouvy o ústavě pro Evropu. Tato čísla však platí pouze do nových voleb do EP v roce 2009, protože celkový počet europoslanců takto výrazně překračuje maximální počty determinované dosud platným primárním právem
- Pokud vstoupí do voleb konaných v roce 2009 Reformní smlouva v platnost v podobě stávajícího návrhu, bude třeba snížit počet europoslanců na 750. Pro ČR by měla tato redukce znamenat snížení dosavadního počtu 24 poslanců na 22, jak předpokládaly již kalkulace v souvislosti s ústavní smlouvou.

Sporné body

- Snížování počtu europoslanců pro volby v roce 2009 představuje citlivou politickou otázku. Již nyní vyvolává vzrušené hlasy návrh nového složení EP s ohledem na zachování počtu 750 křesel „z dílny“ poslanců dvou nejpočetnějších frakcí EP, Alaina Lamassoura (EPP-ED, Francie) a Adriana Severina (PES, Rumunsko), který prezentovali 11.září před Výborem pro ústavní otázky.

1.2 Komise

Modré karty pro imigranty

- Komisař pro otázky justice a vnitra Frattini 13. září předběžně ohlásil úmysl čelit demografické krizi EU podepisující se i na nedostatku kvalifikovaných pracovních sil dalším návrhem, který se týká „řízení“ imigrace.
- Záměrem by mělo být přitáhnout do Evropy kvalifikované pracovníky, kteří většinou tvoří podstatně menší podíl na současné ekonomické migraci.
- Mělo by se jednat o tzv. modré karty (dle barvy vlajky EU), která umožní získat kvalifikovanému pracovníkovi mimo jiné snáze povolení k pobytu.
- Podle vyjádření Frattiniho by konečná podoba návrhu měla být vyprecizována do prosincového summitu EU – Afrika, z níž do EU přichází každoročně nejmohutnější vlny ilegální imigrace.

Oživení plánu společné evropské civilní ochrany

- V souvislosti s požáry, které v létě 2007 postihly řadu členských (především Řecko) i kandidátských (Makedonie) států EU Komise znovuoživila plány na postupné vytvoření společné politiky civilní ochrany v rámci EU.
- „První vlašťovkou“ by mělo být vytvoření společných protipožárních sborů včasné reakce, jejichž vytvoření podpořil francouzský prezident Sarkozy.

Legislativní pozadí

- V případě vytvoření evropských protipožárních sborů, které by měly postupný vznik těchto sil rychlé reakce předjímat, je ovšem třeba zdůraznit, že již poměrně efektivně funguje mezistátní spolupráce, úspěšně použitá i při zásazích mimo území EU.

Revize regulačního rámce pro telekomunikace

- Na přelomu října a listopadu se očekává zveřejnění legislativního balíku, jehož cílem má být revize stávajících pravidel upravujících telekomunikační sektor. Existující regulační rámec je přitom v platnosti teprve od roku 2003.

I z tohoto důvodu provázejí přípravy konkrétních návrhů již nyní četné pochyby.

Návrh na zavedení

Evropské telekomunikační agentury

- První chystanou změnou je zavedení instituce Evropské telekomunikační agentury.
- Pokud jde o meritum činnosti, měla by být nová instituce primárně monitorovacím a konzultačním orgánem na poli telekomunikací, rozhodujícím na bázi prostě většiny zastoupených členských států (resp. hlav národních telekomunikačních regulátorů), a ve své podstatě by neměla překračovat rámec, jímž disponují i jiné tzv. agentury Společenství. Na druhou stranu je otázkou, nakolik je zřízení takového úřadu potřebné, zvláště pak za situace, kdy Komise již nyní dává jednoznačně najevo, že jeho působení by jí mělo především umožnit „předjednat“ některá („evropská“) řešení, jež by pak byla schopna prosadit na úrovni jednotlivých členských států.
- Neplatí přitom zcela automaticky, že všechny členské státy řeší na poli telekomunikací obdobné problémy, a tudíž je zřízení nového úřadu i v jejich zájmu, jak tvrdí Komise.

Návrh na tzv. funkční separaci

- Druhou změnou, jíž má legislativní balík přinést, má být možnost uplatnit ze strany národního telekomunikačního regulátora požadavek na striktní oddělení správy telekomunikačních sítí a poskytovaných služeb, především pak u dominantních operátorů a/nebo v oblasti vysokorychlostního internetu.
- Kontroverze tohoto řešení plynou především z faktu, že role Komise má být v zamýšleném modelu spíše nadbytečná a komplikující; doposud nebylo náležitě zdůvodněno, proč by jednotlivé členské státy nemohly k funkční separaci přistoupit samy.
- Výtky nezaznívají pouze ze strany národních regulátorů (kritizují komplikovanost a administrativní náročnost navrhovaného postupu), potenciálně dotčených operátorů (odmítají prakticky nevratné změny vlastní vnitřní organizace), ale i vlád jednotlivých členských států (jsou proti nadbytečným aktivitám Komise v této oblasti).

Ostatní návrhy

- Mezi další návrhy patří optimalizace distribuce radiových frekvencí v telekomunikačním sektoru, snížení počtu regulovaných trhů z osmnácti na osm (nyní musejí nyní národní regulátoři předkládat Komisi analýzy konkrétních segmentů „svého“ telekomunikačního trhu, než provedou požadovaný krok) a posílení pravidel umožňujících vstup do odvětví.

Další vývoj

- Po formální stránce bude legislativní proces probíhat formou procedury spolurozhodování. Komise poněkud optimisticky předpokládá, že balík bude schválen v průběhu roku 2009 s tím, že nová pravidla začnou platit od roku 2010.

1.3 Rada – předsednictví

Priority francouzského předsednictví

- 27. srpna zveřejnila Francie předběžné priority, na které by se chtěla během svého půlročního předsednictví soustředit. Z pohledu ČR se jedná o důležitou informaci, protože francouzské předsednictví bude těsně předcházet našemu, připadá na druhou polovinu roku 2008.

Obsah francouzských priorit

- Podle dokumentu zveřejněného francouzskou vládou v srpnu by mělo být předsednictví soustředěno na čtyři klíčová témata, životní prostředí, energetiku, otázku migrace a budování společné obrany.

Francie a revize rozpočtové a zemědělské politiky EU

- 11. září přišla vyjádření prezidenta Sarkozyho, která přímo navazovala na Komisi zveřejněná komuniké týkající se možné podoby návrhu rozpočtové revize v období 2008/2009, stejně jako možné reformy SZP. Sarkozy v nich zdůraznil, že reforma SZP bude také náležet mezi hlavní priority předsednictví a podpořil do budoucna snížení výdajů na podporu SZP.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 Budoucnost EU

Reformní smlouva

- Portugalsko převzalo v červenci předsednictví EU a 23. července svolalo Mezivládní konferenci (IGC), během níž delegace členských států, zástupci Komise a Evropského parlamentu připraví konečnou verzi textu nové reformní smlouvy, který bude předložen jednotlivým vládám na neformálním summitu Rady EU 18.–19. října v Lisabonu a podepsán na prosincovém summitu Evropské rady.
- Reformní smlouva bude měnit stávající smluvní dokumenty Unie, tedy Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství.

Druhá zmíněná bude přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie.

Britské referendum

- Britský premiér Gordon Brown je vystaven stále silnějšímu tlaku vyhlásit referendum o tzv. reformní smlouvě. Pro referendum se vyslovují konzervativci, odbory i část labouristů a odvolávají se hlavně na slib Labour party referendum vyhlásit, který učinila ve svém volebním programu v roce 2005.
- Vláda však tvrdí, že současná reformní smlouva se výrazně odlišuje od původní smlouvy, kterou odmítly Francie a Nizozemí, neobsahuje ústavní prvky, a tedy nemusí být předložena občanům v referendu, ve kterém by se, podle výsledků veřejného mínění, s největší pravděpodobností vyslovili proti jejímu přijetí.

Postoj ostatních zemí

- Vzhledem k podobě vlastní ústavy je referendum povinné vyhlásit Irsko a uvažuje o něm také Dánsko, které text nové smlouvy podrobí analýze, do jaké míry by přenesl suverenitu státu na Brusel.
- Předložit smlouvu občanům k rozhodnutí definitivně nerozhodlo ani nezamítlo Nizozemí anebo Česká republika, přestože jejich vlády preferují smlouvu schvalovat národními parlamenty.

Pozice Polska

- Během současných jednání na mezivládní konferenci Polsko vyslovilo požadavek připojit se k Velké Británii a protokolu 7 o nepřipojení se (tedy k opt-out) k Evropské chartě základních práv.

2.2 Energetická politika

- Jednu z klíčových událostí na poli sekundární legislativy má během podzimu představovat postupné zveřejnění návrhů konkrétních norem v oblasti energetické politiky. V září by to měl být návrh na liberalizaci trhů s elektřinou a plynem, do konce roku návrhy stran podílu obnovitelných zdrojů a revize mechanismu obchodování s emisemi CO₂.

Otázka liberalizace trhů s energiemi

- Do 19. září byl měl být zveřejněn kontroverzní legislativní „balíček“ týkající se „unboundligu“ vlastnických práv v oblasti výroby a distribuce energií. Výsledkem má být liberalizace trhu s elektřinou a také plynem v rámci jednotného trhu EU.

Kritika návrhu

- K nejhlasitějším odpůrcům „vlastnického unboundligu“ náleží Německo.
- Otázka unboundligu má významný strategický rozměr, který se týká obavy, že odstranění monopolů propojujících práva na vlastnictví přenosových sítí, prodej a distribuci energií vpustí na trhu západní Evropy firmy přímo i nepřímo spojené s ruským Gazpromem.
- K podobným stanoviskům, jaké zveřejňuje německá vláda se přiklání např. i Francie, k obhájcem liberalizace evropské energetické politiky naopak náleží např. Velká Británie.

Problém výroby energie z obnovitelných zdrojů

- Do konce roku 2007 má být hotov též legislativní balíček týkající se výroby energií z obnovitelných zdrojů.
- Hovoří se o tom, že Británie coby velký stát by se mohla pokusit podporovat variantu, aby se požadavek 20% výroby energie z obnovitelných zdrojů do roku 2020 nevztahoval pouze na „uznané“ obnovitelné zdroje energie, ale mohl zahrnovat výrobu energie z jádra coby „čistého zdroje“. Premiér Brown však takovou variantu prozatím odmítá.

2.3 Euro a Pakt stability a růstu

Doporučení Komise České republice

- Komise v září zveřejnila kritické stanovisko týkající se výhledu plnění maastrichtských kritérií ze strany ČR, zejména kritéria maximální výše rozpočtového deficitu.
- Konstatovala přitom pokles rozpočtového schodku pod kritickou hranici 3% HDP během roku 2006, v souvislosti s nárůstem mandatorních výdajů ještě před reformou veřejných financí však za rok 2007 ČR vykáže podle výpočtů Komise (dle metody Eurostatu) nárůst rozpočtového deficitu až do výše 3,9% HDP, přičemž reforma počítá s jeho pozvolnějším snižováním, které nedovolí snížit schodek pod 3% HDP do roku 2008, jak se dle Komise ČR původně zavázala.
- Navzdory tomu, že Komise v srpnu formálně přivítala návrh, který má vést ke komplexnějším změnám v oblasti veřejných financí (včetně daňové reformy), vydala vzápětí již druhé doporučení, v němž vyzývá ČR k takové úpravě, která by jí umožnila splnit závazek týkající se maastrichtských kritérií do roku 2008.

2.4 Financování EU a rozpočet

Střednědobá revize rozpočtové politiky

- Komisařka pro rozpočtové otázky Dalia Grybauskaitė 12. září zveřejnila první zprávu o možné podobě střednědobé revize finanční perspektivy, připravované na období 2008/2009.

Obsah komuniké Komise

- Dokument Komise se zabýval spíše výdajovou stránkou a možnými návrhy, jak posílit některé výdajové položky, jejichž nedostatečné zohlednění v případě současného rozpočtu je předmětem kritiky.
- Navzdory těmto snahám je ovšem prozatímni podoba návrhu hodnocena jako relativně málo ambiciózní.

Kritika komuniké

- Největším předmětem kritiky po zveřejnění studie se stala její faktická netečnost k jedné z nejproblematičtějších otázek, již představují výdaje týkající se společné zemědělské politiky.
- Stejně tak se dokument na rozdíl od Lamassourovy zprávy vůbec nevěnuje otázce rozpočtových příjmů a možnému zavedení nějaké formy „evropské daně“, o níž se v souvislosti s revizí rozpočtové politiky hovořilo.
- Otázku nového příjmového zdroje bude pravděpodobně řešit další Komise, která by měla „vzejít“ z voleb do EP v roce 2009.

2.5 Vnější vztahy EU a rozšiřování

EU – Afrika

- Portugalské předsednictví naplánovalo v rámci svých priorit v oblasti vnějších vztahů EU jako největší diplomatickou akci summit EU – Afrika, který má být pořádán v Lisabonu jako první summit od roku 2000.
- Summit by se měl uskutečnit 8. prosince a EU na první schůzce „Gymnich“ po letní přestávce konání summitu nakonec podpořila.
- Objevily se však následně zprávy, že Velká Británie hodlá summit bojkotovat kvůli účasti prezidenta Zimbabwe, diktátora Roberta Mugabeho, která by podle britské vlády narušila hladký průběh celého summitu.

Stanovisko Africké unie

- Africká unie již však dala najevo, že Mugabe na summit pozván bude. Otázkou tedy bude, jak se zachová britský premiér Brown, který prozatím

ohlašuje, že v takovém případě se summitu osobně nezúčastní on sám.

Kosovská otázka

- Dalším z ožehavých problémů vnějších vztahů EU je otázka budoucího statusu Kosova. Na základě prozatím jednání uskutečněných ještě během jara za účasti Ruska, USA, Srbska, představitelů EU i OSN, bylo řešení problému odsunuto na prosinec 2007. 10. prosinec byl tedy stanoven jako nejzazší datum pro řešení kosovské otázky.

Odlišné pozice v rámci EU

- I když podpora nezávislosti Kosova je oficiální pozicí Komise, některé členské státy EU se s ní plně neztotožňovaly.
- Např. Itálie vyzvala Komisi, aby vzala více v úvahu stanovisko Srbska a podpořila je garancí kandidatury na členství do EU. Naproti tomu v případě Velké Británie se spekuluje o tom, že by mohla uznat nezávislost Kosova v případě jejího unilaterálního vyhlášení po 10. prosinci.

Pozice Srbska

- Poměrně ambiciózním a ostrým způsobem do debat o budoucnosti Kosova následně zasáhla srbská vláda, jejíž zástupci tlumočili v Bruselu stanovisko, podle kterého Srbsko odmítá, aby se jeho souhlas s nezávislostí Kosova podle Ahtisaariho plánu stal nutnou podmínkou pro jeho přijetí do EU.

Turecká otázka

- 28. srpna se v Turecku uskutečnily prezidentské volby, ve kterých zvítězil umírněný islamista Abdullah Güll. Turecká armáda, která se považuje za ochránkyni sekulárního státu se stavěla proti Güllově kandidatuře. Předseda Evropské komise Barroso však ocenil průběh voleb a vysokou účast. Güll je považován za umírněného reformátora schopného šířit evropskou ideu a podporovat demokratizační procesy v zemi.
- Pro Turecko je důležitý postoj Francie a Německa, kteří silně ovlivňují negociační proces s EU.

Vývoj francouzské pozice

- Sarkozy navrhl sestavit výbor tzv. „moudrých mužů“, kteří by jednali o možné podobě Unie v roce 2020, tedy v době, kdy se předpokládá s Tureckem jednání ukončit.
- Další potenciální problémovou oblastí je možnost francouzského referenda ohledně členství Turecka v EU.

2.6 Volný pohyb pracovních sil

- V průběhu července a srpna dalo Německo najevo, že hodlá omezit restriktce na volný pohyb pracovních sil, jež uplatňuje od rozšíření EU v roce 2004, resp. 2007. Z hlediska nových členských států včetně ČR se nicméně jedná – s ohledem na okolnosti – o pozitivní zprávu pouze do určité míry.

Vnitropolitická debata v Německu

- Určitým paradoxem je, že pro zrušení restriktcí se postupně a stále častěji vyslovují zástupci odborů.

Přijaté řešení

- Německá vláda se dané problematice věnovala ve dnech 24.–25. srpna. Výsledkem jejího jednání je otevření německého pracovního trhu od 1. listopadu 2007, nicméně pouze pro vybrané kategorie pracovníků (elektrotechničtí a strojní inženýři) a s tím, že jim fakticky „odpadne“ pouze povinnost dokladat, že jejich potenciální pracovní místo nelze „zaplnit“ zaměstnancem z Německa.

Další vývoj

- Pokud jde o další vývoj na poli rušení omezení volného pohybu osob, existují určité signály, že k podobně definovanému kroku se chystá i Rakousko, ovšem žádné konkrétní parametry prozatím známy nejsou.

2.7 Zemědělství

Reforma sektoru vína

- Komise 4. července zveřejnila přepracovaný návrh reformy společného trhu s vínem, která se pravděpodobně stane jedním z hlavních sporných bodů podzimních jednání Rady ministrů zemědělství i Zemědělského výboru EP.
- 12. září bylo v EP uspořádáno veřejné slyšení, na kterém zazněla především kritika toho, že návrh reformy neřeší klíčové problémy sektoru.

Přetrvávající kritika návrhu

Nedostatečnost v marketingové oblasti

- Přetrvávající kritika zdůrazňuje především, že je v něm nedostatečným způsobem řešena otázka marketingu a podpory propagace evropského vína.

Otázka doslazování vína

- Návrh reformy je kritizován i z pozice českých a moravských producentů vína za to, že v oblasti výrobních enologických požadavků do značné míry znevýhodňuje pěstitele v chladnějších oblastech jednotlivých zón, v nichž jsou výrobci stolního vína nuceni doslazovat.

Otázka financování sektoru

- Kritika paradoxně směřuje i proti opatřením, jimiž Komise de facto vychází vstříc některým reformním požadavkům týkajícím se společné zemědělské politiky jako celku. Také v sektoru vína byla část finanční podpory přeměrována od garantovaných podpor svázaných s produkcí směrem k tzv. druhému pilíři SZP.

Zabránění produkčním přebytkům

- Nadále přetrvává také (opět sporná) kritika zrušení destilace přebytků vinných hroznů, která je velmi nákladná, ročně na ni EU vynaloží údajně až 500 mil. € a týká se také jižních států, které jsou velkými producenty vína, jako jsou Španělsko, Portugalsko, Francie či Řecko. Komise chce destilaci nahradit podporou vyklučování vinic. Navržený dvoufázový postup reformy má přitom poněkud zmírňovat tato značně nepopulární opatření.
- Zemědělský výbor EP by měl o návrhu reformy hlasovat v lednu 2008, v únoru se následně očekává hlasování v plénu.

Vysoké ceny obilí v EU

- Vysoké evropské výkupní ceny obilí, v nichž se odrážejí vysoké ceny světové, donutily Komisi zasáhnout do zásad SZP, které jsou de facto výsledkem jejích reforem a nyní podmiňují zisk přímých plateb na farmu ponecháním části půdy ladem, aby nedocházelo k nadprodukcí zemědělských plodin.
- Komise povolila ke zvýšení potravinářské produkce obilí využít 3,8 mil. ha půdy, která nyní leží ladem, i když se má jednat o dočasné opatření.

Příčiny růstu cen evropského obilí

- Zemědělská lobby již nyní upozorňuje, že předvídaný nárůst cen potravin v důsledku vysokých výkupních cen obilí je způsoben i využíváním velké části zemědělské půdy k pěstování plodin určených na nepotravinářské využití.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Nové složení EP po roce 2009

Nejen v souvislosti s revizí primárního práva a novou Reformní smlouvou se dostala do popředí otázka nového složení Evropského parlamentu, která se dotýká také reprezentací některých členských zemí, včetně ČR, respektive jejich početního složení.

Současný stav a legislativní pozadí

V současnosti má EP 785 členů na základě přístupové smlouvy podepsané s Bulharskem a Rumunskem a též dle závěrů mezivládní konference, která v roce 2004 ukončila jednání o podobě Smlouvy o ústavě pro Evropu. Bulharsku a Rumunsku tyto dokumenty určily dočasně 18 a 35 europoslaneckých mandátů. Tato čísla však platí pouze do nových voleb do EP v roce 2009, protože celkový počet europoslanců takto výrazně překračuje maximální počty determinované dosud platným primárním právem (Smlouva s Nice stanovovala v původní verzi jako maximální počet mandátů v EP 732) i primárněprávními revizemi, které sice nevstoupily v platnost, současná reforma primárního práva však jejich úpravu přebírá (Smlouva o ústavě pro Evropu stanovovala jako maximální počet křesel v EP 250, se stejným maximálním počtem mandátů počítá i návrh Reformní smlouvy).

Pokud tedy vstoupí do voleb konaných v roce 2009 Reformní smlouva v platnost v podobě stávajícího návrhu, bude třeba snížit počet europoslanců na 750. Pro ČR by měla tato redukce znamenat snížení dosavadního počtu 24 poslanců na 22, jak předpokládaly již kalkulace v souvislosti s ústavní smlouvou. Naopak, kdyby zůstal v platnosti původní požadavek na maximální počet europoslanců zakotvený ve Smlouvě z Nice, muselo by dojít k redukci až na 732 a ČR by ve volbách v roce 2009 soutěžila jen o 20 křesel.

Sporné body

Změny počtu europoslanců pro volby v roce 2009 se každopádně nedotýkají pouze ČR a představují citlivou politickou otázku. Citlivou natolik, že do

značné míry determinuje i osud samotné Reformní smlouvy. Původní znění Smlouvy z Nice požadovalo snížení počtu europoslanců na 732. Reformní smlouva je „velkorysejší“, počítá s přepočítáním křesel na celkový počet 750. „Do hry“ ovšem vstupují i některé další faktory, a to zejména potenciální nové rozšíření EU. Pokud by mělo krátce po roce 2009 dojít k dalšímu rozšíření, a to nejspíše k rozšíření o Chorvatsko, nová smlouva by již mohla zohledňovat i tyto počty, které by mohly znamenat pro ČR další redukci. Již nyní vyvolává vzrušené hlasy návrh nového složení EP s ohledem na zachování počtu 750 křesel (jak předvídá návrh Reformní smlouvy) „z dílny“ poslanců dvou nejpočetnějších frakcí EP, Alaina Lamassoura (EPP-ED, Francie) a Adriana Severina (PES, Rumunsko), který prezentovali 11. září před Výborem pro ústavní otázky.

Možné nové uspořádání EP

Návrh Reformní smlouvy po vzoru „ústavy“ předpokládá vedle zachování celkového počtu 750 europoslanců také pohyb v mantinelech od maximálně 96 poslanců pro populačně nejsilnější stát až po minimálně 6 poslanců pro nejméně lidnatý členský stát.

V pozadí návrhu na novou kompozici EP a distribuci křesel mezi členskými státy je přitom snaha odstranit některé nejvýznamnější disproporce znevýhodňující některé členské státy. Mělo by proto dojít k navýšení křesel u Španělska, které bylo dle Smlouvy z Nice spíše podhodnoceno (návrh hovoří o čtyřech křeslech navíc). K navýšení počtu křesel by mělo dojít i u dalších států, Francie, Švédska, Rakouska (pravděpodobně o 2 křesla) a u Velké Británie, Polska, Nizozemí, Bulharska, Lotyšska a Slovinska o 1 křeslo. Předkladatelé zprávy přitom nevylučují, že v případě dalšího rozšíření by opět mohlo dojít k dočasnému navýšení počtu křesel nad limit 750.

1.2 KOMISE

Modré karty pro imigranty

Komisař pro otázky justice a vnitra Frattini 13. září předběžně ohlásil úmysl čelit demogra-

fické krizi EU podepisující se i na nedostatku kvalifikovaných pracovních sil dalším návrhem, který se týká „řízení“ imigrace. Již delší dobu byla diskutována v souvislosti s ekonomickou migrací v EU možnost vydávání jakési obdoby amerických „zelených karet“ imigrantům ze třetích zemí. Záměrem by mělo být přitáhnout do Evropy kvalifikované pracovníky, kteří většinou tvoří podstatně menší podíl na současné ekonomické migraci. Mělo by se jednat o tzv. modré karty (dle barvy vlajky EU), která umožní získat kvalifikovanému pracovníkovi mimo jiné snáze povolení k pobytu.

Legislativní a politické pozadí

Frattiniho návrh, který by měl v konečné podobě vzejít z Komise v druhé polovině října, lze chápat jako součást delší snahy komisaře pro justici a vnětro o potírání ilegální ekonomické migrace (návrh trestních postihů zaměstnavatelům ilegální pracovní síly) a naopak umělou regulaci migrace legální, která by vycházela vstříc ekonomickým požadavkům EU. Ve jménu větší regulace a kontroly nejen ilegální, ale také legální migrace přitom některé členské státy potýkající se dlouhodobě s problémem imigrantů přijaly některá vlastní opatření považovaná ze strany EU za kontroverzní, např. rozhodnutí Francie podrobovat rodiny imigrantů testům DNA, které by prokázaly příbuznost a zabránily podvodům a zneužívání předpisů mezinárodního práva garantujících slučování rodin.

Podle vyjádření Frattiniho by konečná podoba návrhu ohledně „modrých karet“ měla být vypsána do prosincového summitu EU – Afrika, návrh se tedy primárně týká oblasti, z níž do EU přichází každoročně nejmohutnější vlny ilegální imigrace. Druhou stránkou problému je ovšem obava afrických států z „odlivu mozků“, který by taková iniciativa ze strany EU mohla vyvolat.

Oživení plánu společné evropské civilní ochrany

Pod vlivem rozsáhlých požárů, které v létě 2007 postihly řadu členských (především Řecko) i kandidátských (Makedonie) států EU, Komise znovu oživila plány na postupné vytvoření společné politiky civilní ochrany v rámci EU. „První vlašťovkou“ by mělo být vytvoření společných protipožárních sborů včasné reakce, jejichž zformování našlo silného sympatizanta v osobě francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho.

Legislativní pozadí

Původní návrh na vytvoření společné civilní ochrany EU, který do určité míry odráží i fakt,

že civilní ochrana byla explicitně jmenována mezi doplňkovými a podpůrnými kompetencemi EU v textu Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu, byl prezentován v roce 2006. Jeho autorem byl také francouzský politik, někdejší komisař a v současnosti ministr zemědělství Francie Michel Barnier. Podstatou jeho plánu bylo vytvoření společných evropských sil rychlé reakce pro civilní ochranu s názvem EuropeAid. Měly by být schopny zasahovat pod vlajkou EU v případech, jako je boj s ohněm (ale i v jiných), a být za tím účelem patřičně vybaveny. V případě vytvoření evropských protipožárních sborů, které by měly postupný vznik těchto sil rychlé reakce předjímat, je ovšem třeba zdůraznit, že již poměrně efektivně funguje mezistátní spolupráce, úspěšně použitá i při zásazích mimo území EU. Podílejí se na ní (i finančně) členové i někteří nečlenové EU a vše podléhá monitorovacímu centru Komise.

Obsah návrhu a jeho kritika

Budoucí změna by tedy měla především znamenat povinné zapojení všech členských států do budování nových stálých sborů evropské civilní obrany a projektů v jeho rámci. EuropeAid bude financováno z rozpočtu EU, stávající monitorovací centrum by mělo být posíleno a centralizováno. Používané technické zařízení, včetně vrtulníků používaných k hašení požárů apod. by mělo nést logo s vlajkou EU. Kritika návratu k tomuto návrhu proto poukazuje na to, že by mohlo jít jednak o zbytečné a nákladné dublování aktivit, případně o nežádoucí zásah do již fungujících aktivit, jednak o nebezpečný trend dalšího posílení centralizace v rámci EU, nota bene zahrnujícího silové složky, i když by šlo o záchranné sbory pro boj s přírodními živly a katastrofami.

Revize regulačního rámce pro telekomunikace

Na přelomu října a listopadu se očekává zveřejnění legislativního balíku, jehož cílem má být revize stávajících pravidel upravujících telekomunikační sektor (směrnice 2002/21, 2002/20, 2002/19). Existující regulační rámec je přitom (ve své úplnosti) v platnosti teprve od roku 2003. I z tohoto důvodu provázejí přípravy konkrétních návrhů již nyní četné pochyby.

Návrh na zavedení

Evropské telekomunikační agentury

První chystanou změnou je zavedení instituce Evropské telekomunikační agentury (po vzoru Evropské agentury pro léčiva; EMEA).

O názvu doposud nebylo rozhodnuto, mezi návrhy je i Evropský úřad pro trh s elektronickými komunikacemi.

Pokud jde o meritum činnosti, měla by být nová instituce primárně monitorovacím a konzultačním orgánem na poli telekomunikací (resp. na poli trhu s nimi), rozhodujícím na bázi prosté většiny zastoupených členských států (resp. hlav národních telekomunikačních regulátorů), a ve své podstatě by neměla překračovat rámec, jímž disponují i jiné tzv. agentury Společenství (jichž v současnosti existuje přes dvacet). Na druhou stranu je otázkou, nakolik je zřízení takového úřadu potřebné, zvláště pak za situace, kdy Komise již nyní dává jednoznačně najevo, že působení nového úřadu by jí mělo především umožnit „předjednat“ některá („evropská“) řešení, jež by pak byla schopna prosadit na úrovni jednotlivých členských států.

Na dané motivaci přitom není klíčový fakt, že ji Komise přiznává, ale spíše to, že náklady implementace ve svém důsledku ponese právě členské státy – a nový úřad, ač formálně zastupující národní telekomunikační regulátory, by měl fakticky působit proti nim. (Celá záležitost má ještě jeden rozměr: v praxi by došlo k nahrazení existující a funkčně srovnatelné Skupiny evropských regulátorů, v níž se ovšem rozhoduje jednomyslně.)

Neplatí přitom zcela automaticky, že všechny členské státy řeší na poli telekomunikací obdobné problémy, a tudíž je zřízení nového úřadu i v jejich zájmu, jak tvrdí Komise.

Ostatně proti se již nyní ozývají Polsko a Německo, pochyby vyjadřuje i Španělsko. Portugalsko se jako předsednický stát naopak staví za Komisi – podpora zřízení nové agentury nicméně z hlediska krátkodobého předsednického postu nepředstavuje žádný zásadní ústupek (byť dlouhodobě se počítá s přibližně 110 zaměstnanci nového úřadu a ročním rozpočtem až 22 mil. €).

Návrh na tzv. funkční separaci

Druhou změnou, již má legislativní balík přinést, má být možnost uplatnit ze strany národního telekomunikačního regulátora požadavek na striktní oddělení správy telekomunikačních sítí a poskytovaných služeb, především pak u dominantních operátorů a/nebo v oblastech vysokorychlostního internetu.

V praxi se počítá přibližně s následujícím postupem: národní regulátor v odůvodněném případě navrhne tzv. funkční separaci dominantního operátora (nikoliv tedy „přísnější“ majetkové oddělení, jak se o něm diskutuje např. v oblasti energetiky) a Komise bude oprávněna daný návrh posoudit, zejména s ohledem

na usnadnění potenciálního vstupu operátorů alternativních. Pokud jí bude daný návrh schválen, národní regulátor dohlédne na jeho praktickou realizaci.

Kontroverze tohoto řešení plynou především z faktu, že role Komise má být v zamýšleném modelu spíše nadbytečná a komplikující; doposud nebylo náležitě zdůvodněno, proč by jednotlivé členské státy (resp. jejich národní regulátoři) nemohly k funkční separaci přistoupit samy.

Navíc v praxi byla doposud funkční separace provedena pouze v rámci specifického britského trhu, byť úspěšně.

Výtky nezaznívají pouze ze strany národních regulátorů (kritizují komplikovanost a administrativní náročnost navrhovaného postupu), potenciálně dotčených operátorů (odmítají prakticky nevratné změny vlastní vnitřní organizace), ale i vlád jednotlivých členských států (jsou proti nadbytečným aktivitám Komise v této oblasti).

Z toho lze usuzovat, že daná otázka bude patřit v očekávaném balíku mezi nejspornější.

Ostatní návrhy

Mezi další návrhy patří optimalizace distribuce radiových frekvencí v telekomunikačním sektoru, snížení počtu regulovaných trhů z osmnácti na osm (podle směrnice 2002/21 musejí nyní národní regulátoři předkládat Komisi analýzy konkrétních segmentů „svého“ telekomunikačního trhu, než provedou požadovaný krok) a posílení pravidel umožňujících vstup do odvětví.

Komise fakticky hodlá prosadit opačný přístup, než prozatím preferuje v oblasti mobilní telefonie. Současně ovšem platí, že není zcela jasné, nakolik mohou uvedené změny zajistit skutečně fungující telekomunikační trh v rámci EU jako celku. V tomto směru je patrně jediným slibným liberalizačním krokem pouze avizované snížení počtu regulovaných trhů (podaří-li se jej realizovat). Pokud jde o koncové zákazníky a jejich „přímé výhody“ z navrhovaných změn, počítá se pouze s posílením práva na přenositelnost telefonních čísel, s posílením ochrany osobních údajů a s povinností obligatorně využívat nouzového čísla 112.

Další vývoj

Po formální stránce bude legislativní proces probíhat formou procedury spolurozhodování. Zveřejnění příslušných návrhů se očekává na přelomu října a listopadu. Komise poněkud optimisticky předpokládá, že balík bude schválen v průběhu roku 2009 s tím, že nová pravidla začnou platit od roku 2010.

S ohledem na naznačené sporné body se však legislativní proces patrně prodlouží.

1.3 RADA – PŘEDSEDNICTVÍ

Priority francouzského předsednictví

27. srpna zveřejnila Francie předběžné priority, na které by se chtěla během svého půlročního předsednictví soustředit. Z pohledu ČR se jedná o důležitou informaci, protože francouzské předsednictví bude těsně předcházet našemu, připadá na druhou polovinu roku 2008.

Legislativní pozadí

Podle úzu dosud nezakotveného v primárním právu, ale de facto fungujícího dle platného jednacího řádu Rady ministrů, spolu tři po sobě následující předsednictví při sestavování priorit úzce kooperují. Pokud by vstoupila v platnost připravovaná Reformní smlouva dle stávajícího návrhu, který také v institucionální rovině přebírá klíčové změny ze Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu, fungovalo by od roku 2009 týmové předsednictví tří zemí, které by se sice stávajícím způsobem po půlroce střídaly, jejich kooperace by však byla podstatně užší.

Francouzské priority a ČR

Česká vláda zveřejnila předběžné priority předsednictví ČR na jaře 2007, od té doby probíhala hladce jednání především se švédskou stranou, která bude dle seznamu předsednických států, schváleného Radou jednomyslně k 1. lednu 2007 (po vstupu Rumunska a Bulharska), jenž určuje pořadí „nástupnictví“ až do roku 2020, následovat těsně po ČR v druhé polovině roku 2009. Vážnější jednání také s francouzskou stranou mají probíhat během podzimu, již od druhé poloviny září.

Obsah francouzských priorit

Podle dokumentu zveřejněného francouzskou vládou v srpnu by mělo být předsednictví soustředěno na čtyři klíčová témata, životní prostředí, energetiku, otázku migrace a budování společné obrany.

Prvotní obavy, do jaké míry budou spolu korespondovat právě české a francouzské priority, se tedy částečně potvrzují. Připomeňme, že ČR zvolila jako „prioritu priorit“ odstraňování bariér v oblasti čtyř svobod, tedy volného pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob na jednotném trhu, zde tedy především soustředění na odbourávání přetrvávajících bariér volného pohybu pracovních sil ve vztahu k novým členským státům. V případě Francie je zřejmé, že její priority na jedné straně vycházejí vstříc prioritám akcentovaným v rámci EU též ze strany Komise (životní prostředí a energetika), otázka imigrace je pak jedním z palčivých problémů, který Francie

v rámci EU zdůrazňuje, Sarkozyho administrativa ještě silněji nežli administrativa předchozí. Rozvoj obranné politiky následně může představovat téma, na kterém by se obě strany mohly výrazně rozcházet, vzhledem k upřednostňování transatlantické vazby a prioritní pozice NATO v rámci evropské obrany ze strany současné české administrativy. Bude ovšem záležet na přesnějším přístupu k tématu z francouzské strany, prezident Sarkozy je na rozdíl od svého předchůdce považován za více (v případě francouzské hlavy státu dle komentářů až nezvykle) „proamerický“ orientovaného (viz zmiňovaná potenciální podpora možnému americkému u ozbrojenému zásahu proti Íránu ze strany Francie).

Francie a revize rozpočtové a zemědělské politiky EU

Další důležitou skutečností je, že do období francouzského (a také českého předsednictví) spadá plánovaná střednědobá revize rozpočtové politiky EU, zakotvená v platné finanční perspektivě 2007–2013. Česká strana si do značné míry uvědomuje skutečnost, že zemědělství vždy představovalo pro Francii v rámci EU strategický sektor, reformu SZP, která by měla doprovázet úvahy o revizi rozpočtové politiky (vzhledem k přetrvávající rozpočtové náročnosti SZP) tedy bude chtít mít Francie s největší pravděpodobností pod svojí kontrolou, přestože čtyři klíčové priority zveřejněné v srpnu finanční ani zemědělské otázky přímo nezahrnovaly.

V obou případech ovšem již 11. září přišla vyjádření prezidenta Sarkozyho, která přímo navazovala na Komisi zveřejněná komuniké týkající se možné podoby návrhu rozpočtové revize v období 2008/2009, stejně jako možné reformy SZP. Sarkozy v nich zdůraznil, že reforma SZP bude náležet mezi hlavní priority předsednictví a podpořil do budoucna snížení výdajů na podporu SZP, čímž částečně potvrdil počáteční odhady, že je z hlediska voličské profílce spíše prezidentem měst a průmyslové sféry, než tradiční zemědělské komunity (která ovšem krátce po jeho zvolení byla jednou z prvních profesních delegací, jež prezidenta navštívily).

Každopádně tato pozice se bude zřejmě ještě vyvíjet a precizovat. Prozatím může českou stranu snad částečně znepokojovat fakt, že se francouzská vláda se svými zveřejněnými prioritami připojila k programovým prioritám zveřejněným svého času Německem, Portugalskem a Slovinskem, namísto navázání těsnějšího vztahu při precizaci priorit právě s ČR a Švédskem. To může být příznakem tušené skutečnosti, že spolupráce ČR a Francie při formulaci priorit předsednictví skutečně nebude zcela bezproblémová, přesto nelze zapomínat, že klíčová jednání mají teprve přijít.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

Reformní smlouva

Portugalsko převzalo v červenci předsednictví EU a 23. července svolalo Mezivládní konferenci (IGC), během níž delegace členských států, zástupci Komise a Evropského parlamentu připraví konečnou verzi textu nové reformní smlouvy, který bude předložen jednotlivým vládám na neformálním summitu Rady EU 18.–19. října v Lisabonu a podepsán na prosincovém summitu Evropské rady. Reformní smlouva bude měnit stávající smluvní dokumenty Unie, tedy Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Druhá zmíněná bude přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie.

Parlamenty členských států budou mít snahu text ratifikovat do jara roku 2009, tedy voleb do EP. Za nejvíce pro-evropské lze považovat Belgičany, jedni z nejvíce euroskeptických jsou Britové.

Legislativní pozadí

Mezivládní konference byla svolána po konzultaci s ostatními institucemi podle článku 48 Smlouvy o EU. Parlament uvítal zachování hlavních elementů původní tzv. euroústavy, jež Unii umožní efektivněji pracovat. Podle Komise je význam tzv. reformní smlouvy také v tom, že přispěje k větší transparentnosti a demokratičnosti EU, posílí roli Evropského parlamentu a kontinuitu práce Unie zavedením permanentního předsednictví. Novým prvkem je možnost z Unie vystoupit. Komise považuje reformní smlouvu za potřebnou k fungování Unie ve 21. století.

Reformní smlouva bude zahrnovat např. tyto změny. Smlouva určí, jakými pravomocemi Unie disponuje a v připojené deklaraci bude potvrzeno, že jí lze pravomoci také odebrat. Národní parlamenty se budou moci vyjadřovat k evropské legislativě, v krajním případě s možností návrh zamítnout. Mezi stěžejní dokumenty bude patřit Evropská charta základních práv EU. Ve smlouvě budou také uvedeny nové priority Unie v oblasti energetické bezpečnosti a změny klimatu. Unie získá právní subjektivitu, tedy se již

nebude rozlišovat mezi označením Evropské společenství a Evropská unie. Politickými představiteli budou předseda Evropské rady a Vysoký představitel EU pro zahraniční záležitosti a bezpečnostní politiku. První z nich bude určovat směr vývoje unie a bude Unii zastupovat na mezinárodní scéně po dobu dva a půl roku. Právě konkrétní podoba diplomatických služeb Unie a zahraniční a bezpečnostní politiky bude předmětem dalších jednání mezivládní konference. V této oblasti zastává vyhraněný postoj hlavně Velká Británie.

Nadále však platí, že reformní smlouva by měla být přehlednější a jazykově bližší občanům a pasáž o evropském občanství, která je v současnosti v textu „ztracena“, posunuta na prominentnější místo.

Britské referendum

Britský premiér Gordon Brown je vystaven stále silnějšímu tlaku vyhlásit referendum o tzv. reformní smlouvě, která by měla být podepsána během portugalského předsednictví. Pro referendum se vyslovují konzervativci, odbory i část labouristů a odvolávají se hlavně na slib Labour party referendum vyhlásit, který učinila ve svém volebním programu v roce 2005.

Vláda však tvrdí, že současná reformní smlouva se výrazně odlišuje od původní smlouvy, kterou odmítly Francie a Nizozemí, neobsahuje ústavodárné prvky, a tedy nemusí být předložena občanům v referendu, ve kterém by se, podle výsledků veřejného mínění, s největší pravděpodobností vyslovili proti jejímu přijetí.

Brown zdůrazňuje, že požadavky Velké Británie (tzv. „red lines“) byly ze strany Bruselu v reformní smlouvě zakotveny, že získala výjimky, o které žádala, tudíž ji může schválit pouze parlament. Británie si uchovála kontrolu v oblasti trestního práva, nad zahraniční, daňovou a důchodovou politikou a získala výjimku z Evropské charty základních práv.

Jsou to právě odbory, které kritizují vládu za to, že zařadila Evropskou chartu základních práv mezi tzv. opt-out položky, a tak zbavila britské pracovníky např. práva na stávkou, které je v Chartě zakotveno a bude zaručeno ostatním evropským pracujícím. Výjimky kritizují i některé členské státy jako Španělsko nebo Německo. Kritikové také namítají,

že text je ve své podstatě téměř shodný s textem tzv. euroústavy a Británii zbavuje spousty pravomocí, jako např. práva veta v několika desítkách oblastí. Předseda liberálních demokratů však Browna podpořil a vyslovil se negativně k vypisání referenda s tím, že smlouva se dostatečně odlišuje od smlouvy původní. Liberální demokraté by podpořili referendum v případě celonárodní debaty např. o vystoupení Velké Británie z Unie. Jak přívrženci, tak odpůrci referenda čekají až na konečnou podobu textu, který vzejde z mezivládní konference a bude předložen představitelům členských států v na lisabonském summitu. Podle předsedy Komise Barrosa se však na summitu bude jednat především o technických otázkách a žádné významnější problémy spjaté s reformní smlouvou se nepředpokládají.

Postoj ostatních zemí

Vzhledem k podobě vlastní ústavy je referendum povinné vyhlásit Irsko a uvažuje o něm také Dánsko, které text nové smlouvy podrobí analýze, do jaké míry by přenesl suverenitu státu na Brusel. Dánsko již dříve smlouvy týkající se EU v referendu schvalovalo, ale současná dánská vláda měla na červnovém summitu mandát od všech parlamentních stran, a proto zde panuje předpoklad, že smlouvu schválí pouze parlament. Předložit smlouvu občanům k rozhodnutí definitivně nerozhodlo ani nezamítlo Nizozemí anebo Česká republika, přestože jejich vlády preferují smlouvu schvalovat národními parlamenty.

Nizozemská Rada státu, nejvyšší vládní poradní orgán, sice prohlásila, že referendum není potřeba vypisovat a vláda se tímto stanoviskem chce řídit, nicméně postoj nizozemského parlamentu ještě není zcela jistý. Připomeňme, že to byl právě nizozemský parlament, který i přes odmítavý postoj předsedy vlády vyhlásil v roce 2005 referendum, které smetlo tzv. euroústavu z jednacího stolu. Nizozemí jakožto jeden z největších přispěvatelů do unijního rozpočtu se především obává větších pravomocí Unie v oblasti justice v nitru. Italský premiér Romano Prodi kritizuje hlavně postoj Polska a Velké Británie, kteří podle jeho názoru nepodporují společný cíl Unie pohybovat se vpřed.

Pozice Polska

Na červnovém summitu si Polsko vymohlo několik ústupků (zachování současného rozdělení hlasů v Radě do roku 2014, resp. 2017) a poté mandát tzv. reformní smlouvy podpořilo. Během současných jednání na mezivládní konferenci Polsko vyslovilo požadavek připojit se k Velké Británii a protokolu 7 o nepřipojení se (tedy k opt-out) k Evropské chartě základních práv.

Polsko kritizuje Chartu jako příliš liberální v morální otázkách. Na druhou stranu by polské odbory Chartu jakožto právně závazný text uvítaly. Dalším polským požadavkem je zanést tzv. Ioanninský mechanismus, který by státům umožnil nepřijmout evropskou legislativu při ohrožení jejich národních zájmů, do reformní smlouvy. S tím ostatní členské státy nesouhlasí a požadují pouze uvedení mechanismu blokační menšiny v příloženém protokolu, který by měl slabší právní status. Polsko také podalo návrh na reformu Evropského soudního dvora, resp. počtu jeho soudců tak, aby v něm mělo Polsko svého stálého soudce.

Jednání o reformní smlouvě komplikuje fakt, že v Polsku proběhnou 21. října, tedy dva dny po summitu, předčasné parlamentní volby, a proto panuje obava z populistické politiky Varšavy. Diplomaté ale předpokládají, že Polsko dostojí svým závazkům, které učinilo na červnovém summitu a reformní smlouvu podpoří, resp. nebude otevírat již domluvené oblasti.

2.2 ENERGETICKÁ POLITIKA

Jednu z klíčových událostí na poli sekundární legislativy má během podzimu představovat postupné zveřejnění návrhů konkrétních norem v oblasti energetické politiky. V září by to měl být návrh na liberalizaci trhů s elektřinou a plynem, do konce roku návrhy stran podílu obnovitelných zdrojů a revize mechanismu obchodování s emisemi CO₂.

Otázka liberalizace trhů s energiemi

Do 19. září byl měl být zveřejněn kontroverzní legislativní „balíček“ týkající se „unboundlingu“ vlastnických práv v oblasti výroby a distribuce energií. Výsledkem má být liberalizace trhu s elektřinou a také plynem v rámci jednotného trhu EU.

Kritika návrhu

Ještě před jeho zveřejněním ovšem sílí i kritika ze strany lobby velkých energetických firem ovládajících převážně v západní Evropě distribuční sítě, která dává najevo, že následné projednávání legislativy v Radě ministrů, na nichž budou přítomni zástupci jednotlivých členských států, ještě bude zřejmě bouřlivé.

K nejhlasitějším odpůrcům „vlastnického unboundlingu“ náleží Německo, jehož vláda již dala najevo, že podporuje status quo, „unboundling“ v právní rovině se současným faktickým zachováním monopolního postavení firmy na trhu.

Ministr hospodářství Joachim Wuermeling při té příležitosti uvedl pro bavorský list *Süddeutsche Zeitung*, že samotné oddělení vlastnických práv na přenosové sítě od oprávnění na prodej a distribuci energií neřeší problémy, které jsou se situací na trzích s elektřinou a plynem obecně spojovány (především problém vysokých cen energií). Vyslovoval se v této souvislosti pro regulaci cen energií, která by měla spočívat v rukou jednotlivých států, což ovšem není stanovisko příliš populární pro Komisi, která podporuje „evropeizaci“ energetické politiky a propojení jednotlivých trhů, které by mělo celkově zefektivnit distribuci energií v Evropě i podpořit její bezpečnost.

Otázka unboundingu má ale pochopitelně velmi významný strategický rozměr, který se týká obavy, že odstranění monopolů propojujících práva na vlastnictví přenosových sítí, prodej a distribuci energií vpusť na trhu západní Evropy firmy přímo i nepřímo spojené s ruským Gazpromem, jenž je sám nota bene monopolistou (většinově vlastněným a podporovaným ze strany ruského státu a vlády) na trhu ruském.

Gazprom má natolik dobrou pozici, že je schopen ekonomicky pronikat na trhy západní Evropy, fúzovat zde s již existujícími menšími společnostmi a vytvářet „spřízněné“ firmy, jak prokázalo několik případů fúzí s menšími italskými i německými společnostmi. Téma vlastnického unboundingu je proto do značné míry sporné, bývá zdůrazňován výrazný lobbyistický vliv velkých západoevropských energetických společností, které se brání výpadům ze strany obhájců liberalizace trhů a podpory větší konkurenceschopnosti poukazem na ochranu strategických národních zájmů jednotlivých členských států, ne-li „Evropy“ jako takové, potažmo i před ruským vlivem a negativními důsledky demonopolizace trhů západní Evropy do budoucna.

K podobným stanoviskům, jaké zveřejňuje německá vláda se přiklání např. i Francie, k obhájcům liberalizace evropské energetické politiky naopak náleží např. Velká Británie.

Jisté je, že samotný lobbyistický tlak je nejsilnější nyní, ještě těsně před tím, než Komise konečnou podobu svého návrhu zveřejní. Lobby se tak snaží maximálním způsobem ovlivnit její podobu, po zveřejnění návrhu již bude mnohem menší prostor pro expertní tlak na meritorní změny a nastoupí naopak tlak politický v souvislosti s předložením návrhu Radě ministrů. Tato fáze je již mnohem více viditelná, více v ní vystupují zájmy jednotlivých států, které jsou tak nuceny „odkrývat karty“, což v případě citlivých otázek, které v tomto případě obsahují rozměr ekonomický, strategický i přesah do vnějších vztahů EU a jejich členských států, nebývá vždy výhodné.

Problém výroby energie z obnovitelných zdrojů

Do konce roku 2007 má být hotov též legislativní balíček týkající se výroby energií z obnovitelných zdrojů. Zde k velkému posunu od summitu Evropské rady nedošlo: v konečném návrhu bude s největší pravděpodobností figurovat požadavek, aby každý stát do roku 2020 vyráběl 20% energie z obnovitelných zdrojů. Kromě ČR by s tímto požadavkem mohla mít problém i Velká Británie, jak na to upozorňuje současná opozice i někteří experti. Hovoří se o tom, že Británie coby velký stát by se mohla pokusit podporovat variantu, aby se zmíněný požadavek nevztahoval pouze na „uznané“ obnovitelné zdroje energie, ale mohl zahrnovat výrobu energie z jádra coby „čistého zdroje“. Premiér Brown však takovou variantu prozatím odmítá a zdá se být připraven v této věci hájit pozici majoritně se vyskytující v institucích i mezi členskými státy EU.

2.3 EURO A PAKT STABILITY A RŮSTU

Doporučení Komise České republice

Komise v září zveřejnila kritické stanovisko týkající se výhledu plnění maastrichtských kritérií ze strany ČR, zejména kritéria maximální výše rozpočtového deficitu.

Konstatovala přitom pokles rozpočtového schodku pod kritickou hranici 3% HDP během roku 2006. V souvislosti s nárůstem mandatorních výdajů ještě před reformou veřejných financí však za rok 2007 ČR vykáže podle výpočtů Komise (dle metody Eurostatu) nárůst rozpočtového deficitu až do výše 3,9% HDP, přičemž reforma počítá s jeho pozvolnějším snižováním, které nedovolí snížit schodek pod 3% HDP do roku 2008, jak se dle Komise ČR původně zavázala.

Navzdory tomu, že Komise v srpnu formálně přivítala návrh, který má vést ke komplexnějším změnám v oblasti veřejných financí (včetně daňové reformy), vydala vzápětí již druhé doporučení, v němž vyzývá ČR k takové úpravě, která by jí umožnila splnit závazek týkající se maastrichtských kritérií do roku 2008.

Na podobné rozpory v přístupu Komise k plnění maastrichtských kritérií ve světle jednak reformního procesu probíhajícího v rámci ekonomik nových členských států, jednak reformy samotného Paktu stability a růstu pro eurozónu, upozorňovalo nezářídka Polsko čelící také varováním a doporučením Komise v souvislosti s nadměrným rozpočtovým deficitem. Polská vláda upozorňuje na to, že Komise nezohledňuje nezbytné ekonomické a sociální re-

formy, které probíhají v nových členských státech, zatímco v případě členů eurozóny na základě reformy Paktu stability a růstu je uskutečňování nezbytných makroekonomických reforem považováno za „omluvu“, která příslušný stát až po dva roky chrání v případě neplnění stabilizačních programů.

2.4 FINANCOVÁNÍ EU A ROZPOČET

Střednědobá revize rozpočtové politiky

Komisařka pro rozpočtové otázky Dalia Grybauskaitė 12. září zveřejnila první zprávu o možné podobě střednědobé revize finanční perspektivy, připravované na období 2008/2009.

Legislativní pozadí

Jedná se tedy o představu Komise, z níž by měl návrh revize rozpočtové politiky EU vzejít. Pro schválení revize je nutný plnohodnotný souhlas EP a Rady (respektive Evropské rady), což vyplývá z revizní klauzule vložené do textu současné finanční perspektivy. Je třeba říci, že EP v souvislosti s budoucí rozpočtovou reformou projevoval a projevuje značnou aktivitu, tzv. Lamassourova zpráva zveřejněná Rozpočtovým výborem v souvislosti s připravovanou střednědobou revizí rozpočtové politiky byla publikována ještě před zprávou Komise, i když de facto do značné míry pouze shrnovala budoucí možnosti. Zabývala se přitom spíše příjmovou nežli výdajovou stránkou rozpočtu, v souvislosti s citlivou otázkou možného zavedení nového příjmového zdroje (zdrojů), s nímž se ovšem nepočítá dříve než po skončení platnosti současné finanční perspektivy po roce 2013.

Obsah komuniké Komise

Dokument Komise, jehož obsah ještě před komisařkou Grybauskaitė zmínil před novináři i předseda Komise Barroso, se naproti tomu zabýval spíše výdajovou stránkou a možnými návrhy, jak posílit některé výdajové položky, jejichž nedostatečné zohlednění v případě současného rozpočtu bylo předmětem kritiky (např. ještě ze strany Blairovy Británie).

Navzdory těmto snahám je ovšem prozatímni podoba návrhu hodnocena jako relativně málo ambiciózní, ačkoli právě předseda Barroso zdůrazňoval unikátnost příležitosti pro revizi rozpočtové politiky i důležitost jejího souběhu s reformou institucí. Podobně jako v případě Lamassourovy zprávy

i dokument komisařky Grybauskaitė představuje spíše jakousi evaluační studii či analýzu, která se věnuje otázkám, do jaké míry politické cíle EU odpovídají současnému nastavení rozpočtových stropů v jednotlivých kapitolách, případně opodstatněnosti dalšího pokračování některých specifických výdajových částí rozpočtu, především tedy korekce pro Velkou Británii (britského rabatu).

Kritika komuniké

Největším předmětem kritiky po zveřejnění studie se stala její faktická netečnost k jedné z nejproblematictějších otázek, již představují výdaje týkající se společné zemědělské politiky.

Dokument se této otázce zjevně vyhýbal i z důvodu, že reforma výdajů na společnou zemědělskou politiku by musela jít ruku v ruce s hlubší reformou této politiky jako takové, její výsledná podoba však bude v následujících dvou letech předmětem debaty mezi Komisí a členskými státy, pro něž zemědělství představuje strategický sektor. Do určité míry v této souvislosti překvapil výrok francouzského prezidenta Sarkozyho, který ve své reakci na zveřejnění zmíněné studie nevyločil podporu snižování výdajů na SZP.

Výsledná podoba zprávy však byla kritizována i z jiných důvodů. V současnosti je předmětem již delší dobu probíhající debaty otázka efektivity vynakládání financí v rámci strukturálních fondů, které zpráva nevěnuje dostatečnou pozornost (Komise nyní debatuje o tom, jak posílit transparentnost nakládání s financemi prostřednictvím zveřejňování jmenovitěho registru příjemců financí ze strukturálních fondů, včetně citlivých zemědělských fondů EAGF a EAFRD). Stejně tak se dokument na rozdíl od Lamassourovy zprávy vůbec nevěnuje otázce rozpočtových příjmů a možnému zavedení nějaké formy „evropské daně“, o níž se v souvislosti s revizí rozpočtové politiky hovořilo.

Barroso přitom zdůrazňuje, že debata je teprve na počátku, otázku nového příjmového zdroje bude pravděpodobně řešit další Komise, která by měla „vzejít“ z voleb do EP v roce 2009 (termín „vzejít“ by mohl být více oprávněný nežli v minulosti, pokud vejde v platnost Revizní smlouva, která podobně jako ústava počítá s tím, že složení Komise a zejména pozice předsedy by měly více odrážet politické složení EP, jakkoli je tato představa vzhledem k reálné povaze vazby voličů k frakcím existujícím v EP nadnesená).

2.5 VNĚJŠÍ VZTAHY EU A ROZŠIŘOVÁNÍ

EU – Afrika

Portugalské předsednictví naplánovalo v rámci svých priorit v oblasti vnějších vztahů EU jako největší (a také finančně nejnákladnější, také vzhledem k tomu, že se uskuteční na území předsednického státu) diplomatickou akci summit EU – Afrika, který má být pořádán v Lisabonu jako první summit od roku 2000, kdy se uskutečnilo podobné setkání hlav států a vlád v Káhiře (za africký kontinent se má zúčastnit 53 vrcholných představitelů). Summit by se měl uskutečnit 8. prosince a EU na první schůzce „Gymnich“ (což je neformální zasedání Rady ministrů zahraničních věcí) po letní přestávce konání summitu nakonec podpořila.

Objevily se však následně zprávy, že Velká Británie hodlá summit bojkotovat kvůli účasti prezidenta Zimbabwe, diktátora Roberta Mugabeho, která by podle britské vlády narušila hladký průběh celého summitu. EU by mohla Mugabeho účasti „zabránit“ odmítnutím vstupu na její území na základě odepření vydání víza, tato poněkud „delikátní“ úvaha je tedy vedena snahou, aby Zimbabwe vyslalo na schůzku na nejvyšší úrovni pouze ministra zahraničních věcí.

Stanovisko Africké unie

Africká unie již však dala najevo, že Mugabe na summit pozván bude. Otázkou tedy bude, jak se zachová britský premiér Brown, který prozatím ohlašuje, že v takovém případě se summitu osobně nezúčastní on sám.

Celá situace je citlivá pro předsednické Portugalsko, které v jednání se zainteresovanými stranami zdůrazňuje důležitost konání dlouho odkládaného summitu. Rozhodně se brání variantě zrušení summitu, pravdou však je, že neúčast premiéra jednoho z klíčových členských států, zejména z hlediska oblasti SZBP by plánované záměry summitu do značné míry znehodnotila.

Kosovská otázka

Dalším z ožehavých problémů vnějších vztahů EU, o to více, že se jedná o oblast Balkánu, která představuje prioritní směr pro další rozšiřování EU, je otázka budoucího statutu Kosova. Na základě prozatím neúspěšných jednání (nevedly k závěru, ale pouze k prezentaci a potvrzení odlišných představ jednotlivých mezinárodních aktérů o budoucím statutu Kosova) uskutečněných

ještě během jara za účasti Ruska, USA, Srbska, představitelů EU i OSN, bylo řešení problému odsunuto na prosinec 2007. 10. prosinec byl tedy stanoven jako nejzazší datum pro řešení kosovské otázky.

Z hlediska pozice EU bylo přitom též možné pozorovat odlišná stanoviska týkající se podpory kosovské nezávislosti, již v rámci „trojky“ (Rusko, EU a USA) podporují především USA na základě Ahtisaariho plánu, jenž představuje oficiální výsledek snahy reprezentanta OSN o řešení problému. Rusko naopak od začátku prezentuje negativní stanovisko k Plánu Ahtisaari a poukazuje na možný precedens v oblasti mezinárodního práva veřejného, jenž by mohl „spustit lavinu“ dalších separatistických požadavků. Netřeba přitom zdůrazňovat, že v ruském případě jde i o obavy o celistvost vlastního teritoria.

Odlišné pozice v rámci EU

I když podpora nezávislosti Kosova je oficiální pozicí Komise, některé členské státy EU se neztotožňovaly s jeho plnou podporou. Ve většině případů se jednalo o státy, pro které představuje separatismus též historický problém (např. Španělsko, rezervovanou pozici zaujímalo také Slovensko). Nalezení kompromisní pozice v rámci EU proto bylo dalším důležitým bodem prvního „Gymnich“ uskutečněného po letní pauze. Výsledkem je však nepříliš konkrétní vyjádření plné podpory „trojce“ v řešení problému a zdůraznění neměnnosti stanoveného nejzazšího data.

To dle komentářů jednoznačně odkrývá přetrvávající názorové odlišnosti v samotné EU. Např. Itálie následně vyzvala Komisi, aby vzala více v úvahu stanovisko Srbska a podpořila je garancí kandidatury na členství do EU. Naproti tomu v případě Velké Británie se spekuluje o tom, že by mohla uznat nezávislost Kosova v případě jejího unilaterálního vyhlášení po 10. prosinci, jímž operují v případě nedořešení otázky do zmíněného data kosovští Albánci. Británie by tak zřejmě podpořila v tomto stanovisku USA, které již deklarovaly připravenost nezávislost Kosova jednostranně uznat.

Pozice Srbska

Poměrně ambiciózním a ostrým způsobem do debat o budoucnosti Kosova ovšem následně zasáhla srbská vláda, jejíž zástupci tlumočili v Bruselu stanovisko, podle kterého Srbsko odmítá, aby se jeho souhlas s nezávislostí Kosova podle Ahtisaariho plánu stal nutnou podmínkou pro jeho přijetí do EU. Srbsko usiluje o získání kandidátského statusu, který mají v současnosti ze států bývalé Jugoslávie Chorvatsko, Makedonie a de facto i Černá Hora.

Vidinu kandidatury přitom značně přiblížil výsledek parlamentních voleb a sestavení „proevropské“ vlády v čele s Vojislavem Koštunicou. Ta ovšem dala najevo, že nehodlá akceptovat, aby byla změna pozice ve věci Kosova spojována s otázkou získání kandidátského statusu.

Turecká otázka

28. srpna se v Turecku uskutečnily prezidentské volby, ve kterých zvítězil umírněný islamista Abdullah Güll. Turecká armáda, která se považuje za ochránkyni sekulárního státu se stavěla proti Güllově kandidatuře. Předseda Evropské komise Barroso však ocenil průběh voleb a vysokou účast. Güll je považován za umírněného reformátora schopného šířit evropskou ideu a podporovat demokratizační procesy v zemi.

Nejvyšší zmocněnec EU pro SZBP Solana, stejně jako německá kancléřka Merkelová přislíbili Güllovi podporu v jeho záměrech Turecko reformovat a přiblížit je blíže EU. Británie vstup Turecka do EU podporuje, přičemž ministr zahraničí Miliband jej označil za nevyhnutelný.

Pro Turecko je důležitý postoj Francie a Německa, kteří silně ovlivňují negociační proces s EU. Evropská unie pozastavila jednání s Tureckem v osmi z 35 projednávaných otázek v roce 2006 kvůli kyperské otázce.

Francouzský prezident je znám svým odmítavých postojem k tureckému členství v EU. Po svém nástupu do funkce požadoval debatu o vymezení hranic Unie a v červnu vetoval otevření kapitoly k ekonomickým a monetárním otázkám.

Vývoj francouzské pozice

V současné době však Sarkozy ujistil, že jednání v dalších kapitolách mezi oběma stranami nebude blokovat, přestože Francie preferuje spíše upravený druh členství Turecka. Sarkozy také navrhl sestavit výbor tzv. „moudrých mužů“, kteří by jednali o možné podobě Unie v roce 2020, tedy v době, kdy se předpokládá s Tureckem jednání ukončit. Další potenciální problémovou oblastí je možnost francouzského referenda ohledně členství Turecka v EU.

Bývalý prezident Chirac v roce 2005 do francouzské ústavy zakotvil povinnost vyhlásit referendum při každém rozšiřování Unie, což by mohlo znamenat problém při dalším rozšiřování Unie zejména o státy Balkánu. Nutnost referenda chce současný prezident zrušit, k čemuž ale potřebuje tří pětinovou většinu v Kongresu, tedy tělesu vytvořeném z Národního shromáždění a Senátu. Za současné situace to nebude lehký úkol.

2.6 VOLNÝ POHYB PRACOVNÍCH SIL

V průběhu července a srpna dalo Německo najevo, že hodlá omezit restriktce na volný pohyb pracovních sil, jež uplatňuje od rozšíření EU v roce 2004, resp. 2007 (o dané problematice v monitorinžích pravidelně informujeme). Z hlediska nových členských států včetně ČR se nicméně jedná – s ohledem na okolnosti – o pozitivní zprávu pouze do určité míry

(byť obecně samozřejmě platí, že rušení jakýchkoli omezení volného pohybu osob v rámci EU je třeba vítat, zvláště pak za situace, kdy k udržování statu quo – tedy k zachovávání těchto restriktcí – neexistuje žádný relevantní ekonomický důvod).

Vnitropolitická debata v Německu

Sociálnědemokratická část nynější německé koalice v souvislosti s uvedeným krokem navrhla zachovat omezení volného pohybu pracovních sil ve všech oblastech, kde německá legislativa zaměstnancům negarantuje minimální mzdu, s odůvodněním, že v opačném případě by po otevření německého pracovního trhu vznikl ze strany zaměstnanců z nových členských států faktický tlak na snížení dosud běžných, („německých“) mezd. Jinak řečeno, došlo by k tzv. sociálnímu dumpingu. Daná argumentace přitom měla a má svůj význam nejen navenek, vůči novým členským státům, jimž dala najevo, že navrhované rušení restriktcí nemá být – alespoň prozatím – „plošné“ (vztahující se na všechny zaměstnance obecně), ale i dovnitř, vůči aktérům v samotném Německu.

Proti sociálnědemokratické podobě návrhu se postavili např. zaměstnavatelé, především pak ze sektorů, v nichž se institut minimální mzdy neuplatňuje (a přitom nedisponují dostatkem pracovních sil), s tím, že vládní rozhodnutí by je neproporcionálně poškodilo. Obdobně se vůči sociálnědemokratickému návrhu vyjádřila i CSU. Ta ovšem předčasné zrušení restriktcí (tedy před 30. dubnem 2009, resp. 2011) zcela odmítla s argumentem, že Německo již nyní disponuje dostatečnými nástroji, jak do země „přilákat“ potřebné pracovní síly. (Srovnatelnou rétoriku použili i Zelení.)

Určitým paradoxem je, že pro zrušení restriktcí se postupně a stále častěji vyslovují zástupci odborů. Důvodem ovšem není jejich „konverze“, ale spíše fakt, že německý trh práce v současnosti v některých oblastech disponuje takovým nedostatkem pracovních sil, že odbory nejsou schopny svým stávajícím členům garantovat ani jejich základní práva (mj. délku pracovní doby). Např. v německém strojírenství aktuálně chybí na 100 tis. vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. (Celkově se odhaduje,

že Německo v konečném důsledku přichází až o 1 % svého HDP, v absolutním vyjádření 20 mil. €.)

Přijaté řešení

Německá vláda se dané problematice věnovala ve dnech 24.–25. srpna. Výsledkem jejího jednání je otevření německého pracovního trhu od 1. listopadu 2007, nicméně pouze pro vybrané kategorie pracovníků (elektrotechničtí a strojní inženýři) a s tím, že jim fakticky „odpadne“ pouze povinnost dokládat, že jejich potenciální pracovní místo nelze „zaplnit“ zaměstnancem z Německa.

Navíc existující pravidla (výše minimální mzdy) patrně znemožní, aby se o práci v Německu (alespoň prozatím) ucházeli i jiní než starší, na management (tedy nikoliv na příslušnou odbornou praxi) orientovaní uchazeči. Určitou výhodu by nicméně měli zaznamenat zahraniční studenti, již dokončí svá studia v Německu. Po dobu tří let následujících po završení studií má být absolventům garantováno prakticky automatické získání potřebného pracovního povolení.

Další vývoj

Pokud jde o další vývoj na poli rušení omezení volného pohybu osob, existují určité signály, že k podobně definovanému kroku se chystá i Rakousko, ovšem žádné konkrétní parametry prozatím známy nejsou.

V této souvislosti je třeba připomenout, že uvedené posuny byly motivovány čistě (ekonomickými) potřebami/zájmy německé strany a stejně tak tomu potenciálně bude i v případě Rakouska. Vnější tlak na tyto země vzroste až v první polovině roku 2009, kdy se bude jednat o rušení přechodného období na volný pohyb pracovních sil z titulu ustanovení přístupové smlouvy.

2.7 ZEMĚDĚLSTVÍ

Reforma sektoru vína

Komise 4. července zveřejnila přepracovaný návrh reformy společného trhu s vínem, která se pravděpodobně stane jedním z hlavních sporných bodů podzimních jednání Rady ministrů zemědělství i Zemědělského výboru EP. Připomínky vůči návrhu reformy společného trhu s vínem v EU ze strany EP a některých expertů nadále přetrvávají. 12. září bylo v EP uspořádáno veřejné slyšení, na kterém zazněla především kritika toho, že návrh reformy neřeší klíčové problémy sektoru.

Díky masivním připomínkám Zemědělského výboru EP přitom byla Komise nucena původní návrh reformy, zveřejněný v červnu roku 2006, stáhnout a přepracovat, v červenci 2007 tak komisařka Boelová předkládala europoslancům již druhou verzi.

Přetrvávající kritika návrhu

Nedostatečnost v marketingové oblasti

Přetrvávající kritika vůči přepracovanému návrhu reformy zdůrazňuje především, že je v něm nedostatečným způsobem řešena otázka marketingu a podpory propagace evropského vína, což je dle expertů považováno za jeden z hlavních problémů, díky nimž se vinná produkce EU dostává do krize tváří v tvář konkurenci dovozu ze třetích zemí, i na světovém trhu. EU by se tak měla spíše než na regulaci produkce vína soustředovat na znovuzískání ztracených trhů a na posílení pozice evropského vína na trhu světovém.

Návrh sice na první pohled řeší otázku lepší kontroly a garance kvality vína, především u vína stolního, vyráběného tradičně hlavně „na kvantitu“. Povinné jednotné uvádění odrudového složení či roku sklizně na etiketách stolního vína však podle kritiků spíše zvýší nároky na kontrolní a byrokratický aparát jednotlivých členských států a zamlží dosud tradiční způsob označování vysoce kvalitních vín (přívlastková vína apod.) v některých státech, včetně ČR. Otázka evropského trhu s vínem je komplikovaná a do určité míry symptomaticky odráží rozpory společné zemědělské politiky EU jako takové. Vinná réva představuje strategickou komoditu v některých členských státech, vzhledem k odlišným klimatickým podmínkám i odlišné tradici výrobních postupů (např. doslazování vína řepným cukrem) existují významné rozdíly mezi severními a jižními členskými státy coby pěstitelé a producenty vína. Diverzifikaci nároků na pěstování a výrobu vína do značné míry odráží rozdělení pěstitelské plochy v rámci celé EU na tři základní pěstitelské oblasti, podle nároků na přirozenou cukernatost hroznů určených na výrobu vína a podmínek pro doslazování vína při jeho výrobě.

Otázka doslazování vína

Návrh reformy je kritizován i z pozice českých a především moravských producentů vína za to, že v oblasti výrobních enologických požadavků do značné míry znevýhodňuje pěstitele v chladnějších oblastech jednotlivých zón, v nichž jsou výrobci stolního vína nuceni doslazovat vzhledem k tomu, že zde hrozny přirozeným způso-

bem nedosahují potřebné cukernatosti. Hlavním kontroverzním bodem se v této souvislosti stává jednak plánovaný zákaz doslazování vyráběného vína řepným cukrem a povolení doslazovat pouze vinným moštem (de facto se jedná o obdobu našeho „burčáku“), jednak zrušení finanční podpory i pro doslazování vína vinným moštem. Metoda doslazování vína vinným moštem je značně nákladná pro výrobce, které klimatické podmínky nutí k vyššímu doslazování vína.

Z těchto důvodů většina výrobců vína v severnějších oblastech zóny B (do ní spadá i moravská pěstitelská oblast, která se ovšem naopak nachází v severní části této zóny, jež zahrnuje i některé vinařské oblasti Francie, Německa, a především Rakouska) tradičně používá doslazování řepným cukrem, jeho zachování podporují např. i němečtí či maďarští vinaři. Zákaz používání této metody by pro ně znamenal poměrně citelnou změnu. Argumenty podporující zákaz doslazování cukrem většinou zmiňují spotřebitelské hledisko, nákladná metoda doslazování vína vinným moštem je považována za více přírodní a z dietologického hlediska vhodnější. Případně se hovoří i o tom, že zákaz doslazování vína řepným cukrem by nutil výrobce vína v příslušných oblastech soustředit se více na kvalitu a méně na výrobu velkého množství doslazovaných jakostních vín. Zde lze ovšem podotknout, že přebytková kvantita vyráběného vína není problémem menších států, jejichž pěstitelské oblasti se nacházejí v severní části zóny B (jako např. ČR), ale naopak velkých vinařských států typu Francie, Španělska či Portugalska, produkujících velké množství stolního vína převážně z jižní zóny C. Výtky proto směřují především vůči skutečnosti, že plošný zákaz doslazování vína řepným cukrem by mohl poškodit již nyní kvantitativně menší výrobu v severněji položených členských státech EU a naopak by nijak neřešil každoroční přebytky vína produkovaného ve velkých „jižních“ státech.

Otázka financování sektoru

Kritika paradoxně směřuje i proti opatřením, jimiž Komise de facto vychází vstříc některým reformním požadavkům týkajícím se společné zemědělské politiky jako celku. Také v sektoru vína byla část finanční podpory přesměrována od garantovaných podpor svázaných s produkcí (podpora prostřednictvím cenové regulace a regulace trhů, částečně podpora uskutečňovaná prostřednictvím přímých plateb) směrem k tzv. druhému pilíři SZP (podpora rozvoje venkova, nevýrobní složky zemědělství, ekologické produkce apod.).

Zde bývají podpory projektově vázané, čerpané nyní z nového fondu pro rozvoj venkova EAFRD, který

se produkci vína věnuje především v druhé ose (agroenvironmentální opatření a podpora ekologické a integrované produkci vinné révy), ale také v ose první, kde zohledňuje skutečnost, že v sektoru vína se nepohybují pouze pěstitelé vinné révy, důležitou roli tak hraje vedle vinohradnictví také potravinářská produkce vína a vinařství.

Požadavky kritiků reformy z řad europoslanců a lobby zastupující ve většině velké producenty vína (národní konfederace italských producentů vína FEDERDOC či Španělská asociace mladých farmářů ASAJA), které se týkají navrhovaného financování sektoru však lze jen obtížně hájit ve světle problémů spjatých se společnou zemědělskou politikou a jejími rozpočtovými nároky. Pozice lobby velkých producentů zemí je většinou taková, že by měl být buďto zachován stávající objem financování sektoru, anebo naopak ještě navýšen, vzhledem k tomu, že se členy EU staly další dva velké producentské státy, Rumunsko a zejména Bulharsko. Stále vysoký objem výdajů na společnou zemědělskou politiku, především na její produkční část v rámci rozpočtu EU je ovšem také neuralgickým bodem kritiky návrhu střednědobé revize finanční perspektivy 2007–2013 a rozpočtové politiky EU, který v září zveřejnila Komise.

Zabránění produkčním přebytkům

Nadále přetrvává také (opět sporná) kritika zrušení destilace přebytků vinných hroznů, která je velmi nákladná, ročně na ni EU vynaloží údajně až 500 mil € a týká se také jižních států, které jsou velkými producenty vína, jako jsou Španělsko, Portugalsko, Francie či Řecko. Komise chce destilaci nahradit podporou vyklučování vinic, které by omezovalo produkci prostřednictvím eliminace rostlin vinné révy i s kořeny. Navržený dvoufázový postup reformy má pak poněkud zmírňovat tato značně nepopulární opatření.

Pozice ČR

Z české strany zazněla kritika přepracovaného návrhu s poukazem na to, že právě ve výše zmiňovaných kontroverzních bodech se téměř neodlišuje od návrhu původního, vůči němuž měli čeští výrobci vín námitky. Je upozorňováno především na fakt, že zákaz doslazování vína cukrem a podpory doslazování vinným moštem by vedl k neúměrnému zdražení domácích vín na trhu, což by pouze přispělo k dalšímu vpuštění konkurence na trh, a to i ze třetích zemí (jemuž má paradoxně reforma bránit a předcházet). Svaz vinařů ČR kritizuje i marketingové nedostatky, změny a sjednocení způsobu označování původu a kvality vína by podle českých a moravských vinařů setřely dosud podstatné a tradiční rozdíly mezi

jakostním a přívlastkovým vínem, jehož výroba se stala za poslední roky vysoce ceněnou a postupně se rozšiřující specializací v rámci tuzemské výroby vína.

Zemědělský výbor EP by měl o návrhu reformy hlasovat v lednu 2008, v únoru se následně očekává hlasování v plénu. Osud reformy bude mezitím ještě předmětem jednání Rady ministrů.

Vysoké ceny obilí v EU

Vysoké evropské výkupní ceny obilí, v nichž se odrážejí vysoké ceny světové, donutily Komisi zasáhnout do samotných platných principů SZP, které jsou výsledkem jejich reforem a podmiňují zisk přímých plateb na farmu ponecháním části půdy ladem, aby nedocházelo k nadprodukcí zemědělských plodin. Komise pod vlivem tohoto vývoje povolila ke zvýšení potravinářské produkce obilí využít 3,8 mil. ha půdy, která nyní leží ladem. Má se přitom jednat o dočasné opatření reagující na nízkou úrodu obilovin ve srážkově chudém roce 2007, Komise počítá s opětovným návratem k regulaci.

Příčiny růstu cen evropského obilí

K poklesu světových zásob obilí podle expertů přispěla vysoká poptávka, v případě EU bývá jako jeden z důvodů poklesu zásob obilovin na historicky

nízkou úroveň udáváno jejich nepotravinářské využití (výroba biopaliv), stejně jako nepotravinářské využití půdy za účelem pěstování plodin určených k výrobě biopaliv. Na nebezpečí hrozící v dlouhodobém horizontu v souvislosti s nepotravinářským využíváním zemědělských plodin i zemědělské půdy bývá upozorňováno, např. ČR protestovala na zasedání Evropské rady, na níž byly projednávány otázky energetické politiky a výroby energie z obnovitelných zdrojů, že pokud by byla nucena vyrábět 20% energie z obnovitelných zdrojů ve svých přírodních podmínkách (dostatek půdy vhodné právě pro pěstování energetických plodin, ale naopak nedostatečnost z hlediska možnosti využití větrné a ve větším rozsahu i vodní energie), musela by většinu své zemědělské půdy osít právě energetickými plodinami, což by mělo katastrofální důsledky pro potravinářskou výrobu.

Zemědělská lobby již nyní upozorňuje, že předvídaný nárůst cen potravin v důsledku vysokých výkupních cen obilí je způsoben i využíváním velké části zemědělské půdy k pěstování plodin určených na nepotravinářské využití.

Do určité míry lze tuto vzniklou situaci považovat za praktický projev negativních stránek regulované zemědělské výroby v rámci SZP, a to i regulace, která je motivována ochranou životního prostředí a posilováním nepotravinářské zemědělské výroby.

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹**Plenární zasedání ve dnech 3. – 6. září 2007**

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Toubonova zpráva týkající se revize jednotného trhu (A6-0295/2007) – závěrečná rezoluce ke zprávě	4. září 2007	534	5	119	3	27	0	1 posl. ODS nepřítomen
Zpráva týkající se omezení zavedených EU, pokud jde o tekutiny, které si mohou cestující vzít na palubu letadla (B6-0267/2007) – závěrečná rezoluce ke zprávě	5. září 2007	464	8	158	0	70	0	1 posl. ODS nepřítomen

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

IV. SLOVNÍČEK

Agenda 2000

Všeobecný dokument z roku 1997 o rozšíření EU, reformě společných politik a o budoucím finančním rámci Unie po 31. prosinci 1999. Součástí Agendy 2000 byly posudky Komise na země, které se v té době ucházely o členství v EU.

Blokační menšina

Pojem související s hlasováním v Radě. Tzv. Ioanninský kompromis z roku 1994 blokační menšinu vymezuje v rozmezí 25–30% hlasů v Radě. V současné EU-27 je stanovena na 91 hlasů, které jsou zapotřebí, aby členské státy v Radě nepodpořily projednávaný návrh.

Cross-compliance

Také „křížová shoda“. Vyžaduje, aby zemědělci dodržovali při hospodaření předepsané legislativní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zdraví zvířat apod. Uplatňuje se u zemědělců, kteří jsou příjemci tzv. přímých plateb. Pokud podmínky nedodrží, mohou jim být tyto platby sníženy nebo zrušeny.

Dohodovací řízení

Také smířčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Finanční perspektiva

Víceletý finanční rámec EU, který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody mezi Komisí, Evropským parlamentem a Radou. Finanční perspektiva stanovuje rozpočtové priority EU na střednědobé období a nastavuje každoroční výdajové stropy pro každou z nich.

Hlasování kvalifikovanou většinou (QMV)

Způsob hlasování v Radě, při němž jsou jednotlivým členským státům přiděleny hlasy podle jejich „váhy“. Při hlasování QMV se zpravidla naplňuje tzv. trojí většina – většina členských států, jež musejí reprezentovat alespoň 62% celkové populace EU a musejí disponovat alespoň 255 hlasy z celkových 345.

Klauzule passarelle

Také překlenovací klauzule. Princip obsažený mj. v tzv. evropské ústavě. Na jeho základě může po jednomyslném schválení Rady (v některých případech také na základě hlasování EP) dojít k trvalému přesunutí hlasování v určité oblasti z režimu jednomyslnosti do kvalifikované většiny. Úprava hlasování v Radě tedy nevyžaduje revizi primárního práva.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Lucemburský kompromis

Politická dohoda z roku 1966, podle které Rada v případě, že jsou dotčeny velmi důležité zájmy členského státu, nerozhoduje kvalifikovanou většinou, ale jednomyslně.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

Primární právo

Také „ústavní“ právo ES/EU. Je reprezentováno především zakládajícími smlouvami, přičemž zahrnuje i všechny pozdější akty, které je mění: např. přístupové smlouvy, závazné protokoly ap.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Sekundární právo

Suma právních norem tvořená akty přijímanými orgány ES/EU na základě primárního práva. Typicky se jedná o nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

Subsidiarita

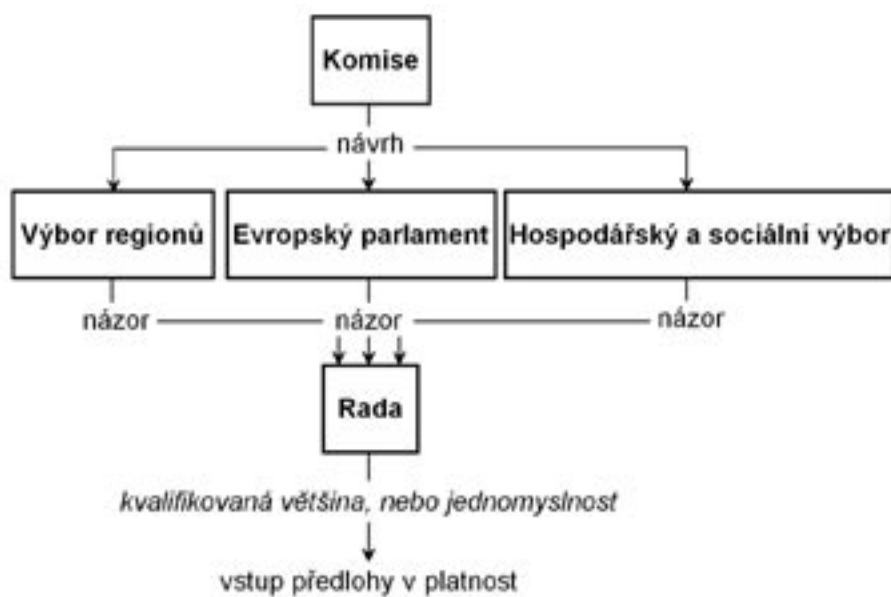
Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMATA ROZHODOVACÍCH PROCEDUR

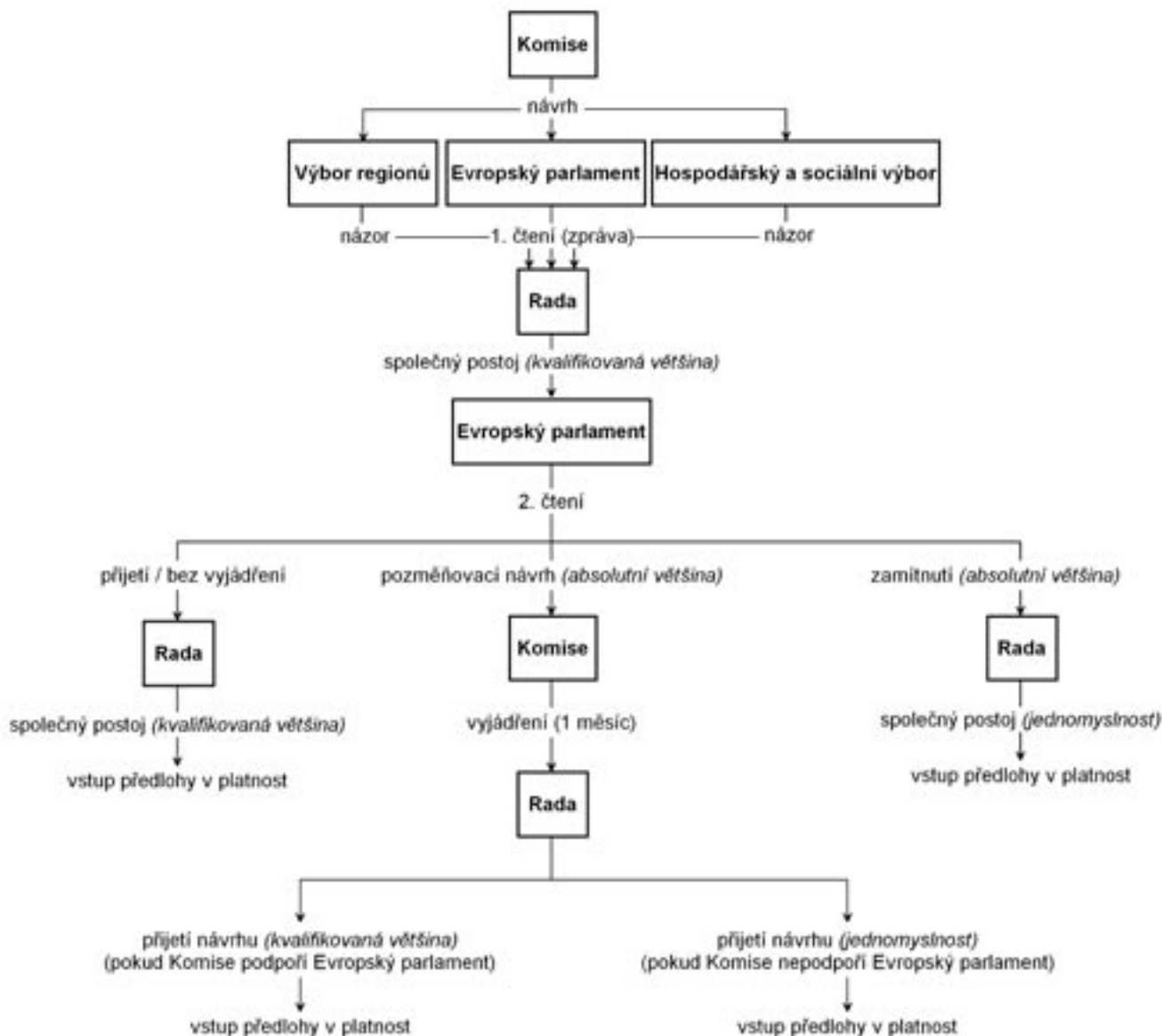
Schéma konzultační procedury

Poznámky

1. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
2. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky není stanovena.
3. Uvedené schéma je jen orientační.

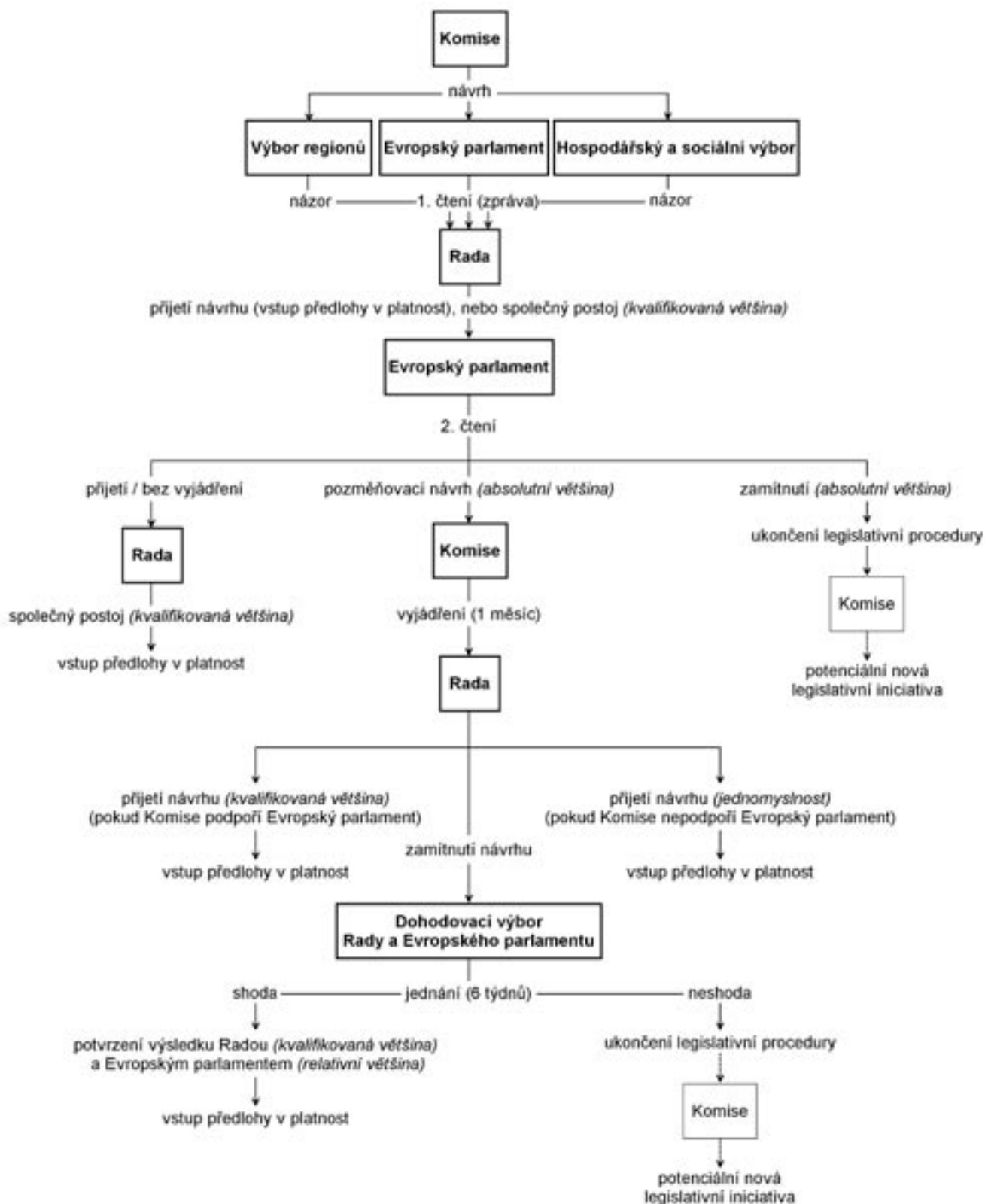
Schéma procedury spolupráce

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

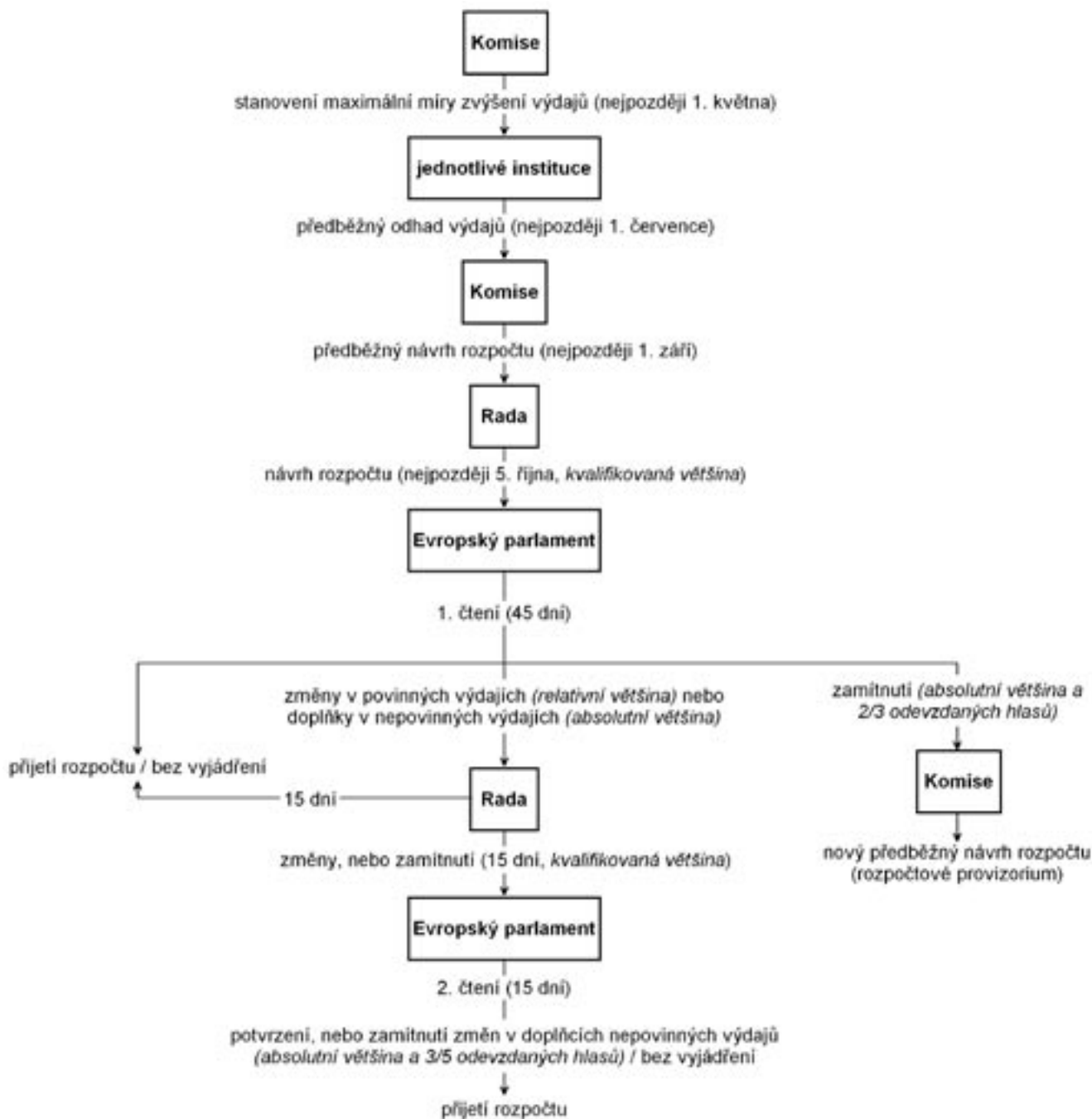
Schéma spolurozhodovací procedury

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

Schéma rozpočtové procedury

Poznámky

1. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.